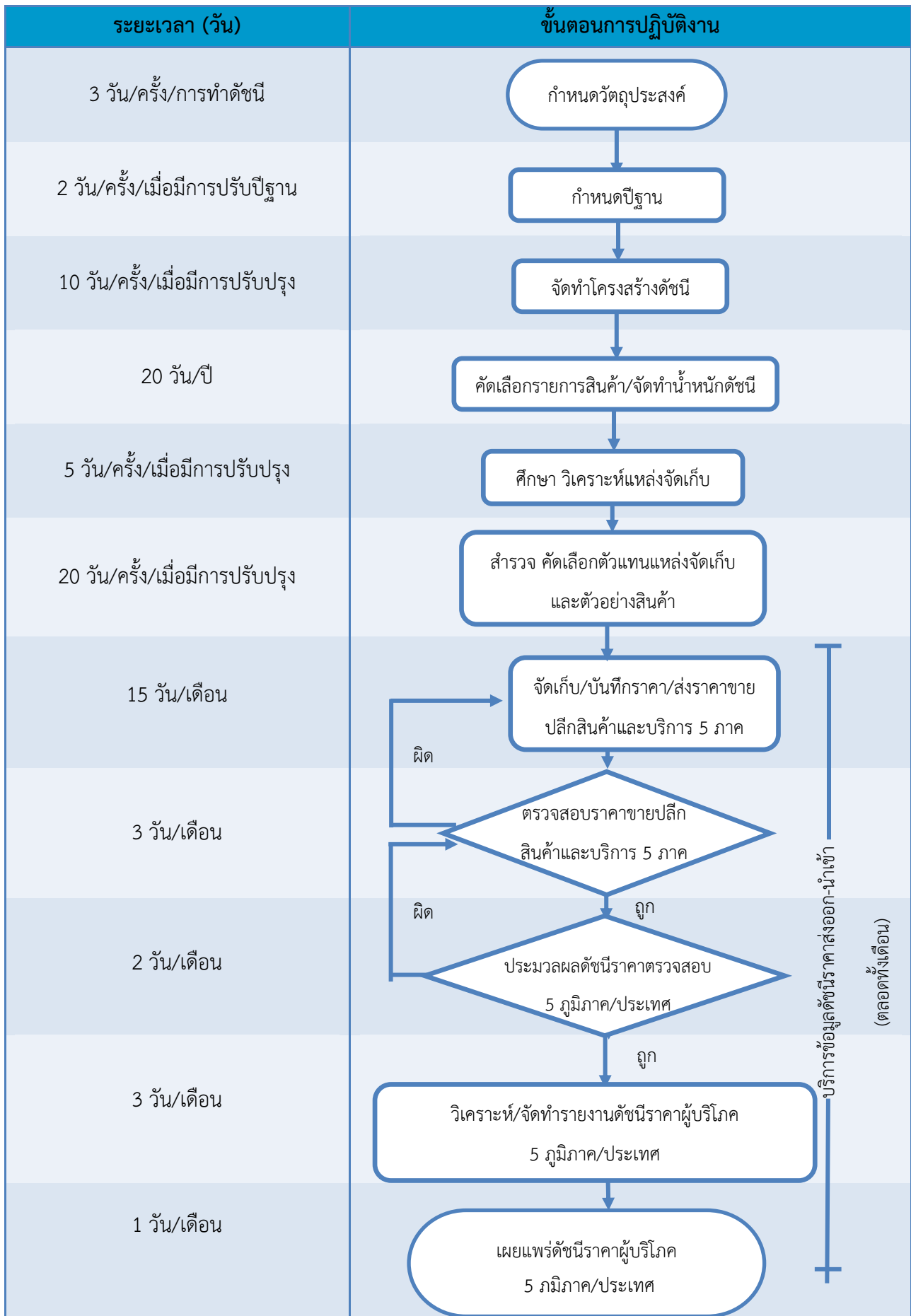

สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า
Trade Policy and Strategy Office

กระบวนการจัดทำดัชนีราคาผู้บริโภค
กองดัชนีเศรษฐกิจการค้า กลุ่มดัชนีราคาผู้บริโภค

 <small>สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า Trade Policy and Strategy Office</small>	ระเบียบปฏิบัติงาน	เอกสาร ดศ.
	หน่วยงาน : กองดัชนีเศรษฐกิจการค้า (กลุ่มดัชนีราคาผู้บริโภค)	แก้ไขครั้งที่ ๗
	เรื่อง : กระบวนการจัดทำดัชนีราคาผู้บริโภค	หน้าที่

**กระบวนการจัดทำและเผยแพร่ดัชนีเศรษฐกิจการค้า
ดัชนีราคาผู้บริโภค**

๑. ความต้องการของผู้รับบริการ

- ๑.๑ ผู้รับบริการสามารถค้นหาข้อมูลที่ต้องการ จาก Website ได้สะดวก รวดเร็ว
- ๑.๒ เจ้าหน้าที่สามารถให้บริการแก่ผู้รับบริการ ได้อย่างรวดเร็ว ถูกต้อง และประทับใจ

๒. กฎหมาย และระเบียบ

- ๒.๑ พระราชกฤษฎีกา การจัดระเบียบราชการกรมสารสนเทศในกระทรวงเศรษฐกิจ พ.ศ. ๒๕๘๕ กำหนดให้มีหน้าที่เกี่ยวกับการรวบรวมสถิติด้านระดับราคาและค่าครองชีพ
- ๒.๒ กฎกระทรวง แบ่งส่วนราชการสำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์ พ.ศ. ๒๕๕๓ ซึ่งปรากฏในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ ๑๒๗ ตอนที่ ๒๒ ก หน้า ๘ ข้อ ๑๒
- ๒.๓ บันทึกข้อตกลงความร่วมมือในการจัดทำดัชนีเศรษฐกิจการค้าระหว่างกระทรวงพาณิชย์กับหน่วยงานต่าง ๆ ได้แก่ International Monetary Fund (IMF)

๓. ประสิทธิภาพของกระบวนการ

- ๓.๑ เป็นไปตามระเบียบและวิธีการทางสถิติ
- ๓.๒ เป็นไปตามหลักการจัดทำดัชนี

 <small>สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า Trade Policy and Strategy Office</small>	ระเบียบปฏิบัติงาน	เอกสาร ดศ.
	หน่วยงาน : กองดัชนีเศรษฐกิจการค้า (กลุ่มดัชนีราคาผู้บริโภค)	แก้ไขครั้งที่ ๗
	เรื่อง : กระบวนการจัดทำดัชนีราคาผู้บริโภค	หน้าที่

๑. วัตถุประสงค์
๒. ขอบเขต
๓. คำจำกัดความ
๔. ความรับผิดชอบ
๕. ขั้นตอนการปฏิบัติงาน
๖. มาตรฐานการปฏิบัติงาน
๗. เอกสารอ้างอิง
๘. แบบฟอร์มที่ใช้
๙. เอกสารบันทึก

จัดทำโดย	ตรวจสอบโดย	อนุมัติโดย
<p style="text-align: center;"><u>จิตติพร จิตตะทัก</u></p> <p style="text-align: center;">(นางสาวชลัษฏา จิตตะทัก) นักวิชาการพาณิชย์ชำนาญการ</p> <p style="text-align: center;"><u>ศิริณี ภา</u></p> <p style="text-align: center;">(นางสาวศิริณีภา ช่วยตรีภตรง) นักวิชาการพาณิชย์ชำนาญการ</p>	<p style="text-align: center;"><u>พรศักดิ์ คงสังข์</u></p> <p style="text-align: center;">(นายณรงค์ คงสังข์) นักวิชาการพาณิชยกรรม พิเศษ</p>	<p style="text-align: center;"><u>ณัฐพันธ์ ฤกษ์งาม</u></p> <p style="text-align: center;">(นางณัฐพันธ์ ฤกษ์งาม) ผู้อำนวยการกองสารสนเทศและ ดัชนีเศรษฐกิจการค้า</p>

ประวัติการแก้ไข

วันที่บังคับใช้	แก้ไขครั้งที่	ข้อความ
๓๐ มิถุนายน ๒๕๕๓	๐๐	เอกสารออกใหม่
๖ กรกฎาคม ๒๕๕๓	๐๑	แก้ไข ข้อ ๕ ขั้นตอนการปฏิบัติงาน ลำดับที่ ๙
๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๔	๐๒	แก้ไข คำอธิบายสูตร
๒๘ มิถุนายน ๒๕๕๕	๐๓	แก้ไข ผู้ตรวจสอบ และผู้อนุมัติ
๘ มกราคม ๒๕๖๐	๐๔	แก้ไข “ส่วนรายการสินค้าอาหารสดจะต้องมีน้ำหนักอย่างน้อยร้อยละ ๐.๐๕ ของค่าใช้จ่ายรวม เป็นต้น” ทั้ง
๒๑ พฤษภาคม ๒๕๖๑	๐๕	๑) แก้ไข ผู้จัดทำ ผู้ตรวจสอบ และผู้อนุมัติ ๒) แก้ไข ชื่อหน่วยงานจาก “สำนักดัชนีเศรษฐกิจการค้า” เป็น “กองสารสนเทศและดัชนีเศรษฐกิจการค้า” ๓) ข้อ ๔ ความรับผิดชอบ เพิ่ม “เจ้าพนักงานการพาณิชย์” ซึ่งเป็นผู้เกี่ยวข้องกับการจัดทำดัชนีราคาผู้บริโภค ๔) แก้ไข ข้อ ๖.๗ จัดเก็บ/บันทึกราคา จาก “ราคามาก” เป็น “ราคาสินค้าที่มีการเปลี่ยนแปลงบ่อย”
๒ มกราคม ๒๕๖๓	๐๖	๑) แก้ไข ผู้จัดทำ ผู้ตรวจสอบ ๒) แก้ไข การจัดทำน้ำหนักรายการสินค้า (Weight) รายการสินค้าและบริการที่สำคัญเปลี่ยนจากมีน้ำหนักอย่างน้อยร้อยละ ๐.๐๕ ของค่าใช้จ่ายรวม มาเป็นโดยกำหนดรายการสินค้าและบริการที่มีค่าใช้จ่ายรวมกันไม่น้อยกว่าร้อยละ ๙๘ ของแต่ละหมวดสินค้าและบริการ ๓) เพิ่ม “ค่าใช้จ่ายไม่เป็นตัวเงิน (Expenditures in kind)” ๔) แก้ไข ข้อ ๕ ขั้นตอนการปฏิบัติงาน และข้อ ๖.๑๑ เผยแพร่และให้บริการ แก้ไข จากทุกวันที่ ๑ ของเดือนถัดไป เป็น “เผยแพร่ทุกวันที่ ๕ ของเดือน ทั้งนี้ หากตรงกับวันหยุด ให้เลื่อนไปวันทำการถัดไปหรือวันทำการก่อนหน้า โดยต้องไม่เกินวันที่ ๗ ของเดือน”

 <small>สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า Trade Policy and Strategy Office</small>	ระเบียบปฏิบัติงาน	เอกสาร ดศ.
	หน่วยงาน : กองดัชนีเศรษฐกิจการค้า (กลุ่มดัชนีราคาผู้บริโภค)	แก้ไขครั้งที่ ๗
	เรื่อง : กระบวนการจัดทำดัชนีราคาผู้บริโภค	หน้าที่

๑. วัตถุประสงค์

ระเบียบปฏิบัติงานฉบับนี้จัดทำขึ้นเพื่อเป็นมาตรฐานในการจัดทำดัชนีราคาผู้บริโภค

๒. ขอบเขต

ระเบียบปฏิบัติงานฉบับนี้รายละเอียดครอบคลุมการจัดทำดัชนีราคาผู้บริโภคทุกขั้นตอน ตั้งแต่ขั้นตอนแรก คือ การกำหนดวัตถุประสงค์จนถึงขั้นตอนสุดท้าย คือ ประมวลผลและเผยแพร่ดัชนีราคา

๓. คำจำกัดความ

- ดัชนี (Index)

ตัวชี้วัดการเคลื่อนไหวหรือการเปลี่ยนแปลงข้อมูลต่างๆที่เราสนใจ

- ดัชนีราคา (Price Index)

ตัวชี้วัดการเคลื่อนไหวหรือการเปลี่ยนแปลงราคาสินค้ากลุ่มที่เราสนใจในช่วงเวลาต่างๆ เปรียบเทียบกับปีฐาน

- ดัชนีราคาผู้บริโภค (Consumer Price Index)

ตัวชี้วัดการเปลี่ยนแปลงค่าครองชีพของผู้บริโภคกลุ่มที่เราสนใจ โดยวัดจากการเปลี่ยนแปลงราคาสินค้าและบริการที่ผู้บริโภคกลุ่มนั้นใช้บริโภคเป็นประจำในช่วงเวลาหนึ่งเปรียบเทียบกับปีฐาน

- ครีวเรือนดัชนี (Index Household)

ครัวเรือนผู้บริโภคที่เราสนใจศึกษาค่าใช้จ่ายในสินค้าและบริการต่างๆ ในช่วงระยะเวลาหนึ่งๆโดยลักษณะครัวเรือนจะประกอบด้วย จำนวนสมาชิกในครัวเรือน ท้องที่ที่อยู่อาศัย และรายได้ของครัวเรือน รวมทั้งค่าใช้จ่ายที่ไม่เป็นตัวเงิน

- ค่าใช้จ่ายไม่เป็นตัวเงิน (Expenditures in kind)

ครัวเรือนได้รับการสนับสนุนค่าใช้จ่ายและสวัสดิการในด้านต่างๆ อาทิ ค่าเช่าที่อยู่อาศัย เครื่องแต่งกาย บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ดังนั้น เพื่อให้สะท้อนการใช้จ่ายที่แท้จริงของครัวเรือน การพิจารณากรอบครัวเรือนดัชนีราคาผู้บริโภค จึงครอบคลุมเฉพาะครัวเรือนที่มีค่าใช้จ่ายที่ไม่เป็นตัวเงิน ไม่เกินร้อยละ ๔๒.๑๙

- การอุดหนุน (Subsidy)

สวัสดิการที่ครัวเรือนได้รับจากรัฐบาลในรูปแบบต่างๆ ได้แก่ การรักษาพยาบาล ค่าเล่าเรียน การโดยสารรถสาธารณะต่างๆ เป็นต้น

 <small>สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า Trade Policy and Strategy Office</small>	ระเบียบปฏิบัติงาน	เอกสาร ดศ.
	หน่วยงาน : กองดัชนีเศรษฐกิจการค้า (กลุ่มดัชนีราคาผู้บริโภค)	แก้ไขครั้งที่ ๗
	เรื่อง : กระบวนการจัดทำดัชนีราคาผู้บริโภค	หน้าที่

- ตะกร้าสินค้า (Market Basket)

รายการสินค้าและบริการ ที่นำมาใช้ในการคำนวณดัชนีราคาผู้บริโภค โดยเลือกราคาสินค้าที่ครัวเรือนดัชนีนิยมใช้ในการบริโภคเป็นประจำ โดยปกติรายการเหล่านี้ได้มาจากการสำรวจค่าใช้จ่ายครัวเรือน จากสำนักงานสถิติแห่งชาติ

- การบริโภคสินค้าและบริการ

การบริโภคเป็นการที่บุคคลหรือกลุ่มบุคคลใช้สินค้าหรือบริการเพื่อตอบสนองความต้องการและความจำเป็นของตน การสำรวจและบันทึกการบริโภคนั้นไม่สามารถดำเนินการโดยตรงได้ ดังนั้นการบริโภคจึงถูกสำรวจและบันทึกด้วยมูลค่าในแต่ละช่วงระยะเวลาแทน

การบริโภคสินค้าหรือบริการ หมายถึง สิ่งที่มีสมาชิกในครัวเรือนใช้ทั้งทางตรงและทางอ้อม เพื่อสนองความต้องการและความจำเป็นของตนเอง ตามคำจำกัดความแล้ว สินค้าอุปโภคบริโภคหรือบริการจะให้ Utility หรือความพึงพอใจที่ผู้บริโภคได้รับจากการบริโภคสินค้าหรือบริการนั้น ๆ โดยครัวเรือนสามารถได้รับสินค้าและบริการได้จาก 4 วิธีหลัก (Total acquisitions) ดังนี้

1. ซื้อสินค้าและบริการผ่านการทำธุรกรรมทางการเงิน
2. ผลิตสินค้าและบริการด้วยตัวเอง
3. ได้รับสินค้าและบริการเป็นค่าตอบแทนจากงานที่รับผิดชอบ (Income in kind) เช่น ที่อยู่อาศัยหรือเครื่องแต่งกายที่ได้รับการสนับสนุนจากสถานประกอบการ
4. ได้รับสินค้าและบริการเป็นของขวัญหรือได้รับโอนจากหน่วยเศรษฐกิจอื่น

- น้ำหนักรายการสินค้า (weight)

คือ การให้ความสำคัญแก่รายการสินค้าและบริการที่ครัวเรือนดัชนีใช้บริโภค ตามค่าใช้จ่ายที่จ่ายออกไป โดยสินค้าที่มีน้ำหนักมากจะแสดงถึงการที่ผู้บริโภคมีค่าใช้จ่ายในการซื้อสินค้านั้นมาบริโภคมาก ส่วนสินค้าหรือบริการที่มีน้ำหนักน้อยก็แสดงถึงการที่ผู้บริโภคมีค่าใช้จ่ายในการซื้อสินค้านั้นมาบริโภคน้อย

- ปีฐาน (Base Year)

ปีที่กำหนดให้ดัชนีราคาผู้บริโภคเฉลี่ยทั้งปีมีค่าเท่ากับ ๑๐๐ เป็นปีที่มีการสำรวจจากโครงการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ที่มีการสำรวจข้อมูลสมบูรณ์ทั้งรายได้และมีรายละเอียดของค่าใช้จ่ายในระดับรายการสินค้าและบริการในการซื้อมาบริโภค ซึ่งปกติจะเลือกปีที่ภาวะเศรษฐกิจเป็นปกติ ไม่เกิดอุทกภัย ภัย วาตภัย หรือภาวะสงคราม

 <small>สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า Trade Policy and Strategy Office</small>	ระเบียบปฏิบัติงาน	เอกสาร ดศ.
	หน่วยงาน : กองดัชนีเศรษฐกิจการค้า (กลุ่มดัชนีราคาผู้บริโภค)	แก้ไขครั้งที่ ๗
	เรื่อง : กระบวนการจัดทำดัชนีราคาผู้บริโภค	หน้าที่

- **การปรับน้ำหนัก (Reweight)**

คือ การปรับน้ำหนักรายการสินค้าและบริการที่อยู่ในตะกร้าสินค้าที่นำมาคำนวณดัชนีให้ทันสมัยใกล้เคียงกับรูปแบบในการบริโภคของครัวเรือนดัชนีในปัจจุบันมากยิ่งขึ้น โดยปกติการปรับน้ำหนักจะได้ข้อมูลมาจากการสำรวจค่าใช้จ่ายของครัวเรือนล่าสุด

- **การปรับโครงสร้าง (Restructure)**

คือ การปรับโครงสร้างรายการสินค้าและบริการ การจัดหมวดหมู่ การเพิ่มลดรายการสินค้าต่างๆ ที่นำมาใช้ในการคำนวณดัชนีราคาผู้บริโภคให้ทันสมัย ใกล้เคียงกับภาวะที่ผู้บริโภคใช้จ่ายมากขึ้น โดยปกติการปรับโครงสร้างรายการสินค้ามักจะทำควบคู่กับการปรับน้ำหนัก

- **การปรับปีฐาน (Rebase)**

คือ การปรับปีที่เป็นฐานในการคำนวณเปรียบเทียบดัชนี มักจะทำควบคู่ไปกับการปรับน้ำหนักและการปรับโครงสร้างดัชนี แต่ไม่จำเป็นเสมอไป โดยทั่วไปมักจะทำในกรณีเพื่อไม่ให้ตัวเลขดัชนีสูงมากเกินไปหรือเพื่อเน้นให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างและน้ำหนักดัชนีครั้งใหม่

- **ค่าเช่าเท่าเทียม (Equivalent Rent)**

คือ ค่าเช่าบ้านที่ประมาณขึ้นจากการที่ผู้บริโภคอยู่อาศัยบ้านของตนเอง แต่ไม่ได้มีการจ่ายเงินค่าเช่าออกไปจริงๆ

- **ราคาสัมพัทธ์ (Relative Price)**

คือ สัดส่วนที่ได้จากการคำนวณเปรียบเทียบราคาสินค้าเดียวกันในเดือนปัจจุบันเทียบกับเดือนที่ผ่านมา

- **ความสำคัญเปรียบเทียบ (Relative Importance)**

คือ สัดส่วนของค่าใช้จ่ายของครัวเรือนดัชนีในสินค้ารายการหนึ่งๆ ต่อค่าใช้จ่ายรวมทั้งหมดของตะกร้าสินค้าในแต่ละเดือน

- **การเปลี่ยนลักษณะจำเพาะของสินค้า (Specification Change) หรือ การเปลี่ยนสเปค**

คือ เมื่อสินค้าที่อยู่ในตะกร้าสินค้าไม่มีจำหน่ายหรือหายไปจากท้องตลาด จึงต้องหาสินค้าชนิดเดียวกันและมีลักษณะใกล้เคียงกันกับสินค้าเดิมมากที่สุดเข้ามาทดแทน

 <small>สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า Trade Policy and Strategy Office</small>	ระเบียบปฏิบัติงาน	เอกสาร ดศ.
	หน่วยงาน : กองดัชนีเศรษฐกิจการค้า (กลุ่มดัชนีราคาผู้บริโภค)	แก้ไขครั้งที่ ๗
	เรื่อง : กระบวนการจัดทำดัชนีราคาผู้บริโภค	หน้าที่

- **การสร้างราคาทดแทน (Price Imputation)**

คือ การสร้างราคาสินค้าที่นำมาใช้คำนวณดัชนีราคาผู้บริโภค ในกรณีที่สินค้าที่เคยนำมาคำนวณมีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ทั้งจากปริมาณ ลักษณะจำเพาะ หรือคุณภาพหรือในกรณีที่สินค้านั้นขาดหายไปจากตลาดไม่สามารถนำมาคำนวณดัชนีได้

- **การคงราคา (Constant Price) หรือการคอน**

คือ การที่ไม่สามารถหารราคาสินค้าที่อยู่ในตะกร้าสินค้าบางรายการในเดือนนั้นๆ มาคำนวณดัชนีราคาได้ จึงนำราคาสินค้าเดียวกันในเดือนที่ผ่านมา มาใช้ในการคำนวณดัชนีไปก่อน

- **การเชื่อมราคาสินค้า (Price Link)**

คือ การที่สินค้ามีการเปลี่ยนแปลงลักษณะจำเพาะ หรือสินค้าขาดหายไป ทำให้ต้องมีการหารราคามาใช้ในการคำนวณดัชนี ซึ่งในทางปฏิบัติมี ๓ แบบ คือ

การเชื่อมแบบที่ ๑ (Price Link ๑) คือ การเชื่อมราคากรณีที่มีการเปลี่ยนแปลงลักษณะจำเพาะของสินค้า และไม่สามารถหารราคาสินค้าใหม่ในเดือนที่ผ่านมาเพื่อใช้คำนวณหาราคาสัมพัทธ์ได้ ดังนั้นจึงกำหนดให้ราคาสินค้าใหม่ในเดือนที่ผ่านมาเท่ากับราคาสินค้าใหม่ในเดือนปัจจุบัน ทำให้ราคาสัมพัทธ์เท่ากับ ๑๐๐ คือ ไม่มีการเปลี่ยนแปลงราคา

การเชื่อมแบบที่ ๒ (Price Link ๒) คือ การเชื่อมราคากรณีที่มีการเปลี่ยนแปลงแหล่งจัดเก็บสินค้า เนื่องจากสินค้าจากแหล่งเดิมไม่มีจำหน่าย และไม่สามารถหารราคาสินค้าเดิมจากแหล่งใหม่เพื่อใช้ในการคำนวณหาราคาสัมพัทธ์ได้ ดังนั้นจึงใช้ราคาสินค้าจากแหล่งใหม่ในเดือนปัจจุบัน แทนราคาในเดือนที่ผ่านมา ทำให้ราคาสัมพัทธ์เป็น ๑๐๐ คือ ไม่มีการเปลี่ยนแปลงราคาเช่นกัน

การเชื่อมแบบที่ ๓ (Price Link ๓) คือ การเชื่อมราคาสินค้ากรณีที่มีการเปลี่ยนแปลงลักษณะจำเพาะ หรือมีการเปลี่ยนแปลงแหล่งจัดเก็บราคาสินค้า แต่สามารถหารราคาสินค้าใหม่ของเดือนที่ผ่านมาได้ การคำนวณราคาสัมพัทธ์ของสินค้าใหม่ก็ใช้ราคาจริงในเดือนปัจจุบันเทียบกับราคาจริงในเดือนที่ผ่านมาได้ หรือกรณีที่ราคาที่ใช้ในการคำนวณดัชนีเดือนก่อนมีความผิดพลาด จึงใช้การเชื่อมแบบที่ ๓ ในการปรับแก้ราคาสินค้าเดือนก่อนหน้านี้ให้ถูกต้องตามความเป็นจริง

- **แบบสำรวจข้อมูลราคา** หมายถึง แบบที่ใช้สอบถามข้อมูลราคาสินค้าประจำเดือนประกอบด้วย รายการสินค้า ลักษณะจำเพาะสินค้า แหล่งจัดเก็บ หน่วย ราคา สถานที่ติดต่อ สำหรับให้เจ้าหน้าที่จัดเก็บราคาใช้บันทึกราคาสินค้า หรือให้บริษัทตัวแทนบันทึกข้อมูล

 <small>สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า</small> <small>Trade Policy and Strategy Office</small>	ระเบียบปฏิบัติงาน	เอกสาร ดศ.
	หน่วยงาน : กองดัชนีเศรษฐกิจการค้า (กลุ่มดัชนีราคาผู้บริโภค)	แก้ไขครั้งที่ ๗
	เรื่อง : กระบวนการจัดทำดัชนีราคาผู้บริโภค	หน้าที่

๔. ความรับผิดชอบ

- ๔.๑ ผู้อำนวยการกองสารสนเทศและดัชนีเศรษฐกิจการค้า
- ๔.๒ หัวหน้ากลุ่มงาน
- ๔.๓ นักวิชาการพาณิชย์
- ๔.๔ เจ้าพนักงานการพาณิชย์
- ๔.๕ เจ้าพนักงานสถิติ
- ๔.๖ ลูกจ้างเหมาบริการ

ระเบียบปฏิบัติงาน		เอกสาร ดศ.
หน่วยงาน : กองดัชนีเศรษฐกิจการค้า (กลุ่มดัชนีราคาผู้บริโภค)		แก้ไขครั้งที่ ๗
เรื่อง : กระบวนการจัดทำดัชนีราคาผู้บริโภค		หน้าที่

๕. ขั้นตอนการปฏิบัติงาน

ลำดับที่	ระยะเวลา	กิจกรรมเวลา	รายละเอียดงาน	ผู้รับผิดชอบ	เอกสารอ้างอิง
1	3 วัน	กำหนดวัตถุประสงค์ดัชนีราคาผู้บริโภค	ศึกษาประโยชน์ที่ได้รับจากการจัดทำดัชนีราคาผู้บริโภคสำหรับวัตถุประสงค์ของครัวเรือนกลุ่มไหนที่จะสามารถวัดภาวะเงินเฟ้อของประเทศได้อย่างแท้จริง	นักวิชาการพาณิชย์ เจ้าพนักงานสถิติ	1. คู่มือการจัดทำดัชนีราคาผู้บริโภค 2. Price Statistics ของ IMF 3. Bureau of Labor Statistics ของ BLS 4. Australian Bureau of Statistics ของ ABS
2	2 วัน	กำหนดนิยาม	1. พิจารณามีวิธีใดที่เสถียรภาพ ระบบราคาเป็นไปตามภาวะอุปสงค์และอุปทานของระบบเศรษฐกิจ 2. เพื่อใช้เป็นจุดเริ่มต้นสำหรับการเปรียบเทียบค่าดัชนี	นักวิชาการพาณิชย์ เจ้าพนักงานสถิติ	1. คู่มือการจัดทำดัชนีราคาผู้บริโภค 2. Price Statistics ของ IMF 3. Bureau of Labor Statistics ของ BLS 4. Australian Bureau of Statistics ของ ABS
3	10 วัน	จัดทำโครงสร้างดัชนี	1. ศึกษา วิเคราะห์ จัดทำโครงสร้างหมวดหมู่ กลุ่มรายการสินค้าและรหัสดัชนีให้ถูกต้องและเป็นระบบ 2. ปรับปรุงโครงสร้างสินค้าตามระบบ COICOP ขององค์การสหประชาชาติ	นักวิชาการพาณิชย์ เจ้าพนักงานสถิติ	1. ข้อมูลการสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติ 2. Price Statistics ของ IMF 3. Bureau of Labor Statistics ของ BLS 4. Australian Bureau of Statistics ของ ABS 5. คู่มือการกำหนดกรอบครัวเรือนดัชนี
4	20 วัน	คัดเลือกรายการสินค้า	1. คัดเลือกรายการสินค้าและกำหนดลักษณะเฉพาะของสินค้าที่นิยมใช้กันอย่างแพร่หลายในท้องถิ่นและพื้นที่ 2. คัดเลือกโดยการสุ่มทางสถิติเพื่อคัดเลือกสินค้าสำหรับจัดเก็บราคา	นักวิชาการพาณิชย์ เจ้าพนักงานสถิติ	1. คู่มือการสุ่มตัวอย่าง 2. คู่มือการจัดเก็บราคาสินค้า
5	5 วัน	ศึกษาวิเคราะห์แหล่งจัดเก็บ	1. ระดับประเทศ คัดเลือกตัวแทนจังหวัดที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจ ใหกระจายทั่วทุกภูมิภาค 2. ระดับจังหวัด คัดเลือกตัวแทนร้านค้า ขยายลึกและบริการ ที่ผู้คนส่วนใหญ่นิยม	นักวิชาการพาณิชย์ เจ้าพนักงานสถิติ	1. ข้อมูลสำนักงานสถิติแห่งชาติ 2. ทฤษฎีการสุ่มตัวอย่าง 3. แบบสำรวจข้อมูล
6	20 วัน	สำรวจ คัดเลือกตัวแทนแหล่งจัดเก็บร้านค้า ขยายลึกบริการและตัวอย่างสินค้า	สำรวจ ปรับปรุง ร้านค้าตัวแทนให้มีความทันสมัย และปรับปรุงตัวอย่างสินค้าให้มีความสอดคล้องกับพฤติกรรมกรรมการบริโภคของประชาชนในสภาพเศรษฐกิจที่เป็นปัจจุบันให้มากที่สุด	นักวิชาการพาณิชย์ เจ้าพนักงานสถิติ ลูกจ้างเหมาบริการ	1. คู่มือการจัดทำดัชนีราคาผู้บริโภค 2. ทฤษฎีการสุ่มตัวอย่าง 3. จัดทำแผนที่ร้านค้า / บ้านเช่า 4. แบบสำรวจข้อมูล
7	16 วัน	จัดเก็บ / บันทึก / ส่งราคาสินค้า ขยายลึก / บริการ 5 ภาค	1. จัดเก็บราคาตามปฏิทินปฏิบัติงาน 2. บันทึกราคาส่งในฐานข้อมูลตามรายการสินค้าและแหล่งจัดเก็บทุกเดือนอย่างต่อเนื่องพร้อมส่งข้อมูลตามกำหนด	นักวิชาการพาณิชย์ เจ้าพนักงานสถิติ ลูกจ้างเหมาบริการ	1. คู่มือการจัดทำดัชนีราคาผู้บริโภค 2. แผนที่ร้านค้า / บ้านเช่า 3. ปฏิทินการจัดเก็บราคา 4. แบบสำรวจข้อมูล
8	10 วัน	ตรวจสอบราคาสินค้า ขยายลึกบริการ 5 ภาค	1. ตรวจสอบข้อมูลราคาในฐานข้อมูลด้วยความละเอียดรอบคอบ 2. จำเป็นต้องติดตามสถานการณ์ราคาสินค้าอย่างใกล้ชิด เพื่อให้ข้อมูลถูกต้องทันสมัย	นักวิชาการพาณิชย์ เจ้าพนักงานสถิติ	1. โปรแกรมตรวจสอบราคาทางเทคนิคสถิติ 2. คู่มือการจัดทำดัชนีราคาผู้บริโภค
9	2 วัน	ประมวลผลดัชนีราคา ตรวจสอบ 5 ภาคประเทศ	1. ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปประมวลผลราคาออกมาเป็นดัชนีและอัตราการเปลี่ยนแปลง 2. ตรวจสอบดัชนีราคาผู้บริโภค	นักวิชาการพาณิชย์	โปรแกรมสำเร็จรูป
10	7 วัน	วิเคราะห์ความเคลื่อนไหวของดัชนีราคาผู้บริโภค ระดับประเทศ และภูมิภาค 5 ภาค	1. วิเคราะห์ความเคลื่อนไหวของดัชนีราคาผู้บริโภคระดับประเทศ และภูมิภาค 5 ภาค 2. จัดทำรายงานดัชนีราคาผู้บริโภค	นักวิชาการพาณิชย์ เจ้าพนักงานสถิติ	รายงานดัชนีประจำเดือน
11	1 วัน	เผยแพร่ดัชนีราคาผู้บริโภค ภูมิภาค 5 ภาค / ประเทศ	1. เผยแพร่ดัชนีราคาผู้บริโภค ทุกวันที่ 5 ของเดือน ตามช่องทางบริการต่าง ๆ 2. นำเสนอเป็นเอกสารวิเคราะห์ นำเสนอต่อรัฐมนตรี ผู้บริหารระดับสูงในกระทรวงและหน่วยงานต่าง ๆ	เจ้าหน้าที่ทุกคน	1. รายงานดัชนีราคาผู้บริโภครายเดือน 2. เว็บไซต์ www.price.moc.go.th 3. รายงานต่อผู้บริหารทุกระดับ 4. เผยแพร่ข้อมูล 8 ช่องทาง

1/ เผยแพร่ทุกวันที่ 5 ของเดือน ทั้งนี้ หากตรงกับวันหยุด ให้เลื่อนไปวันทำการถัดไปหรือวันทำการก่อนหน้า โดยต้องไม่เกินวันที่ 7 ของเดือน

 <small>สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า Trade Policy and Strategy Office</small>	ระเบียบปฏิบัติงาน	เอกสาร ดศ.
	หน่วยงาน : กองดัชนีเศรษฐกิจการค้า (กลุ่มดัชนีราคาผู้บริโภค)	แก้ไขครั้งที่ ๗
	เรื่อง : กระบวนการจัดทำดัชนีราคาผู้บริโภค	หน้าที่

๖. มาตรฐานการปฏิบัติงาน

๖.๑ กำหนดวัตถุประสงค์

นักวิชาการพาณิชย์ เป็นผู้กำหนดวัตถุประสงค์ ของการจัดทำดัชนีราคาผู้บริโภค เป็นการกำหนดวัตถุประสงค์ให้ชัดเจนว่าดัชนีราคาผู้บริโภคที่จัดทำมีวัตถุประสงค์เพื่อวัดค่าครองชีพของครัวเรือนผู้บริโภคกลุ่มไหน ครัวเรือนนั้นมีที่ตั้งอยู่ที่ไหน มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเท่าใด และมีรายได้เท่าไร รวมทั้งค่าใช้จ่ายที่ไม่เป็นตัวเงินต่อครัวเรือนต่อเดือนเท่าไร ครัวเรือนที่เรากำหนดขึ้นจะเรียกว่า ครัวเรือนดัชนี

ครัวเรือนดัชนี คือ ครัวเรือนที่กำหนดขึ้นเพื่อศึกษาค่าใช้จ่าย และนำมาเป็นแบบในการศึกษารูปแบบการบริโภค รายการสินค้า และน้ำหนักค่าใช้จ่ายในการคำนวณดัชนีราคาผู้บริโภค ในการกำหนดครัวเรือนดัชนี โดยทั่วไปจะกำหนดจากครัวเรือนในภาคเอกชน (Private household) ทั่วไป แต่จะไม่รวมครัวเรือนที่เป็นของรัฐบาลหรือกึ่งรัฐต่างๆ หรือครัวเรือนเฉพาะ(Institution household) ได้แก่ ครัวเรือนในค่ายทหาร ในสถานกักกันต่างๆ หรือคนพักที่อยู่ในบ้านคนชรา หรือวัด เป็นต้น

ในการกำหนดครัวเรือนดัชนีนั้นควรจะต้องให้ครัวเรือนที่กำหนดสะท้อนราคาสินค้าและบริการที่กลุ่มเป้าหมายที่เราต้องการวัดใช้บริโภคให้มากที่สุด ในทางปฏิบัติ มักคำนึงถึง ๒ ปัจจัย คือ

๑. **ความครอบคลุม (coverage)** คือ ครัวเรือนดัชนี ควรจะครอบคลุมครัวเรือนประชากรกลุ่มเป้าหมายที่เราต้องการวัดให้มากที่สุด

๒. **ความสอดคล้องในการบริโภค (homogeneity within group)** ของครัวเรือนดัชนี ไม่ควรจะมีความแตกต่างกันมากในเรื่องรายได้ซึ่งจะนำสู่รูปแบบในการบริโภคที่แตกต่างกันมาก ฉะนั้นต้องกำหนดให้แน่ชัดว่ากลุ่มครัวเรือนช่วงรายได้ไหนที่เราต้องการวัด เพื่อดัชนีที่จัดทำสะท้อนค่าครองชีพได้ดีที่สุด

ในทางปฏิบัติคุณสมบัติทั้งสองมักจะไม่ไปด้วยกัน เพราะการที่ครอบคลุมกลุ่มผู้บริโภคกลุ่มต่างๆ มาก จะทำให้คุณสมบัติความสอดคล้องในการบริโภคเสียไป เนื่องจากผู้บริโภคต่างกลุ่มกันหรือมีรายได้ต่างกันมาก จะมีรูปแบบในการบริโภคที่ต่างกัน เช่น ครัวเรือนที่มีรายได้น้อยมักจะใช้จ่ายในเรื่องอาหารในสัดส่วนที่สูง ขณะที่ครัวเรือนที่มีรายได้สูงมักจะใช้จ่ายในเรื่องการพักผ่อนหย่อนใจค่อนข้างมาก

ระยะเวลาที่ใช้ศึกษาจัดทำ จำนวน ๓ วัน / ครั้ง / การจัดทำดัชนี

๖.๒ กำหนดปีฐาน

นักวิชาการพาณิชย์ของกองสารสนเทศและดัชนีเศรษฐกิจการค้า ร่วมกับสำนักงานสถิติแห่งชาติ เป็นผู้พิจารณากำหนดปีฐานให้ชัดเจน เพื่อใช้เป็นจุดเริ่มต้นสำหรับเปรียบเทียบค่าดัชนี

การกำหนดให้ปีใดปีหนึ่งเป็นปีฐาน จะพิจารณาปีที่ระบบเศรษฐกิจมีเสถียรภาพ ระดับราคาเป็นไปตามภาวะอุปสงค์ อุปทานของระบบเศรษฐกิจ ดัชนีราคาผู้บริโภคกำหนดปีฐานตามปีที่มีการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือนของสำนักงานสถิติแห่งชาติที่มีการสำรวจที่สมบูรณ์ แต่ทั้งนี้ก็ต้องยึดหลักของความถูกต้อง และทันสมัยเสมอ

กำหนด ๑ ครั้ง / ใช้เวลา ๒ วัน / เมื่อมีการปรับปรุงปีฐาน

 <small>สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า Trade Policy and Strategy Office</small>	ระเบียบปฏิบัติงาน	เอกสาร ดศ.
	หน่วยงาน : กองดัชนีเศรษฐกิจการค้า (กลุ่มดัชนีราคาผู้บริโภค)	แก้ไขครั้งที่ ๗
	เรื่อง : กระบวนการจัดทำดัชนีราคาผู้บริโภค	หน้าที่

๖.๓ จัดทำโครงสร้างดัชนี/น้ำหนักรายการสินค้า

สำหรับดัชนีราคาผู้บริโภค นักวิชาการพาณิชย์ เจ้าหน้าที่งานการพาณิชย์ และเจ้าหน้าที่งานสถิติ ต้องศึกษาวิเคราะห์ จัดทำโครงสร้าง กรอบ หมวดหมู่ กลุ่ม รายการสินค้า และรหัสดัชนีให้ถูกต้องและเป็นระบบ การปรับโครงสร้างรายการสินค้าและบริการ การจัดหมวดหมู่ การเพิ่มลดรายการสินค้าต่าง ๆ ที่นำมาใช้ในการคำนวณดัชนีราคาผู้บริโภคให้ทันสมัย ใกล้เคียงกับภาวะที่ผู้บริโภคใช้จ่ายมากขึ้น โดยปกติการปรับโครงสร้างรายการสินค้ามักจะทำควบคู่กับการปรับน้ำหนัก

ดัชนีราคาผู้บริโภคคำนวณจากค่าเฉลี่ยของการเปลี่ยนแปลงราคาของรายการสินค้าต่าง ๆ ที่ครีวเรือนดัชนีใช้บริโภคในแต่ละเดือน แต่เนื่องจากรายการสินค้าแต่ละรายการมีความสำคัญไม่เท่ากันขึ้นกับค่าใช้จ่ายที่ครีวเรือนดัชนีโดยรวมใช้จ่ายในรายการนั้น ๆ รายการสินค้าที่มีการใช้จ่ายในการบริโภคมากจะมีความสำคัญมากในทางตรงกันข้ามราคาสินค้าที่มีการใช้จ่ายในการบริโภคน้อยก็มีความสำคัญน้อย

ค่าใช้จ่ายในการบริโภคของแต่ละรายการสินค้าที่ได้จากการสำรวจจะนำมาคำนวณเปรียบเทียบสัดส่วนกัน เพื่อหาน้ำหนักของแต่ละรายการสินค้า รายการสินค้าที่มีค่าใช้จ่ายมากจะมีน้ำหนักมาก รายการสินค้าที่มีค่าใช้จ่ายน้อยจะมีน้ำหนักน้อย ในทางปฏิบัติเราจะนำทุกรายการที่ได้จากการสำรวจค่าใช้จ่ายผู้บริโภคมาพิจารณาความสำคัญโดยดูจากน้ำหนักของแต่ละรายการสินค้า

๖.๓.๑ โครงสร้างดัชนีราคาผู้บริโภค

ในการจัดทำโครงสร้างดัชนีราคาผู้บริโภคของไทยจะยึดตามแบบที่ผู้เชี่ยวชาญจากสหรัฐฯ ให้คำแนะนำและ COICOP (Classification of Individual Consumption According to Purpose) ขององค์การสหประชาชาติ

เมื่อได้รายการสินค้าแล้วจะนำรายการสินค้าทั้งหมดมาจัดกลุ่ม แบ่งเป็นหมวด ในกรณีของประเทศไทยจะนำรายการสินค้ามาจัดเป็นหมวดใหญ่ ๆ ได้ ๗ หมวด คือ

- ๑) หมวดอาหารและเครื่องดื่ม
- ๒) หมวดเครื่องนุ่งห่มและรองเท้า
- ๓) หมวดเคหสถาน
- ๔) หมวดการตรวจรักษาและบริการส่วนบุคคล
- ๕) หมวดพาหนะ การขนส่ง และการสื่อสาร
- ๖) หมวดการบันเทิง การอ่าน การศึกษา และการศาสนา
- ๗) หมวดยาสูบและเครื่องดื่มมีแอลกอฮอล์

 <small>สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า</small> <small>Trade Policy and Strategy Office</small>	ระเบียบปฏิบัติงาน	เอกสาร ดศ.
	หน่วยงาน : กองดัชนีเศรษฐกิจการค้า (กลุ่มดัชนีราคาผู้บริโภค)	แก้ไขครั้งที่ ๗
	เรื่อง : กระบวนการจัดทำดัชนีราคาผู้บริโภค	หน้าที่

ในแต่ละหมวดใหญ่ สามารถจำแนกออกเป็นหมวดย่อย ๆ ได้ดังนี้

- ๑) หมวดอาหารและเครื่องดื่ม จำแนกหมวดย่อยดังนี้
 - อาหารปรุงที่บ้าน
 - ข้าว แป้งและผลิตภัณฑ์จากแป้ง
 - เนื้อสัตว์ เบ็ด ไก่ และสัตว์น้ำ
 - ไข่และผลิตภัณฑ์นม
 - ผักและผลไม้
 - เครื่องประกอบอาหาร
 - เครื่องดื่มไม่มีแอลกอฮอล์
 - อาหารสำเร็จรูป
 - อาหารบริโภคในบ้าน
 - อาหารบริโภคนอกบ้าน
- ๒) หมวดเครื่องนุ่งห่ม และรองเท้า จำแนกหมวดย่อยดังนี้
 - ผ้าและเสื้อผ้า
 - ผลิตภัณฑ์รองเท้า
- ๓) หมวดเคหสถาน จำแนกหมวดย่อยดังนี้
 - ค่าที่พักอาศัย
 - ไฟฟ้า เชื้อเพลิง ประปา และแสงสว่าง
 - สิ่งทอสำหรับใช้ในบ้าน
 - เครื่องใช้เบ็ดเตล็ดในบ้าน
 - เครื่องแต่งบ้าน และบริภัณฑ์อื่นๆ
 - สิ่งที่เกี่ยวข้องกับทำความสะอาด
- ๔) หมวดการตรวจรักษาและบริการส่วนบุคคล จำแนกหมวดย่อยดังนี้
 - ค่าตรวจรักษาและค่ายา
 - ค่าใช้จ่ายส่วนบุคคล
 - ค่าบัตรประกันสุขภาพและประกันชีวิต
- ๕) หมวดพาหนะ การขนส่งและการสื่อสาร จำแนกหมวดย่อยดังนี้
 - ค่าโดยสารสาธารณะ
 - ยานพาหนะและน้ำมันเชื้อเพลิง
 - ค่าภาษีและประกันภัยรถยนต์
 - การสื่อสาร

 <small>สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า Trade Policy and Strategy Office</small>	ระเบียบปฏิบัติงาน	เอกสาร ดศ.
	หน่วยงาน : กองดัชนีเศรษฐกิจการค้า (กลุ่มดัชนีราคาผู้บริโภค)	แก้ไขครั้งที่ ๗
	เรื่อง : กระบวนการจัดทำดัชนีราคาผู้บริโภค	หน้าที่

๖) หมวดการบันเทิง การอ่าน การศึกษา และการศาสนา จำแนกหมวดย่อยดังนี้

- การบันเทิงและการอ่าน
- การศึกษา
- การศาสนา

๗) หมวดยาสูบและเครื่องดื่มมีแอลกอฮอล์ จำแนกหมวดย่อยดังนี้

- ผลิตภัณฑ์ยาสูบ ยาสูบ
- เครื่องดื่มมีแอลกอฮอล์

๖.๓.๒ การจัดทำน้ำหนักรายการสินค้า (Weight)

ในการจัดดัชนีราคาผู้บริโภคนั้น เราไม่สามารถจัดเก็บราคาสินค้าทุกรายการที่ครัวเรือนดัชนีใช้จ่ายในการบริโภคมาคำนวณดัชนีได้ เพราะจะเปลืองงบประมาณ กำลังคน และระยะเวลาในการจัดเก็บราคามา ดังนั้นจึงมีการคัดเลือกรายการสินค้าและจัดทำน้ำหนักในโครงสร้างดัชนี ดังนี้

๑) จากข้อมูลค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อครัวเรือน (จากการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน จากสำนักงานสถิติแห่งชาติ) นำค่าใช้จ่ายของสินค้าและบริการอื่น ๆ ของแต่ละกลุ่มย่อย กระจายตามสัดส่วนให้สินค้าและบริการในหมวดย่อยของตนเอง แยกพิจารณาเป็นรายภาค ๕ ภาค

๒) นำรายการสินค้าและบริการในข้อ ๑) มาจัดหมวดหมู่ตามหมวดของดัชนีราคาผู้บริโภค ๗ หมวด และคำนวณหาค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อครัวเรือนจำแนกรายหมวด เพื่อเป็นกรอบค่าใช้จ่ายของแต่ละหมวดสินค้าและบริการ

๓) เรียงค่าใช้จ่ายของรายการสินค้าและบริการในแต่ละหมวดจากมากไปน้อย

๔) คัดเลือกรายการสินค้าและบริการที่สำคัญ เพื่อให้ได้รายการตัวแทนที่สามารถสะท้อนการอุปโภคบริโภคของแต่ละหมวดได้อย่างมีนัยสำคัญ ตามเกณฑ์ดังนี้

รายการสินค้าและบริการที่สำคัญ

= รายการสินค้าและบริการที่มีค่าใช้จ่ายรวมกันไม่น้อยกว่าร้อยละ ๙๘

ของแต่ละหมวดสินค้าและบริการ (๙๘th percentile)

๕) รายการสินค้าและบริการที่ไม่ถูกคัดเลือกตามข้อ ๔) จะพิจารณากระจายค่าใช้จ่ายตามเกณฑ์ดังต่อไปนี้

หมวดอาหารและเครื่องดื่มไม่มีแอลกอฮอล์

(๑) กระจายตามสัดส่วนค่าใช้จ่ายของรายการที่อยู่ในกลุ่มเดียวกัน คือ **การรวมน้ำหนักโดยอ้อม (Indirect Deposit)** คือ การเปลี่ยนน้ำหนักของรายการสินค้าที่ไม่ถูกคัดเลือกไปให้รายการสินค้าทุกรายการที่ถูกคัดเลือกในหมวดย่อยเดียวกันตามสัดส่วนน้ำหนักเดิมของสินค้านั้นๆ ส่วนใหญ่รายการสินค้าที่ไม่เข้าหลักเกณฑ์การรวมน้ำหนักโดยตรงก็จะใช้การเปลี่ยนน้ำหนัก โดยวิธีนี้ เช่น แป้งข้าวเจ้า กระจายให้กลุ่มแป้งและผลิตภัณฑ์จากแป้ง

 <small>สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า</small> <small>Trade Policy and Strategy Office</small>	ระเบียบปฏิบัติงาน	เอกสาร ดศ.
	หน่วยงาน : กองดัชนีเศรษฐกิจการค้า (กลุ่มดัชนีราคาผู้บริโภค)	แก้ไขครั้งที่ ๗
	เรื่อง : กระบวนการจัดทำดัชนีราคาผู้บริโภค	หน้าที่

(๒) รวมรายการสินค้าที่มีอัตราประโยชน์เดียวกัน และสามารถใช้ทดแทนกันได้ คือ การรวมน้ำหนักโดยตรง (Direct Deposit) คือ การเอาน้ำหนักของรายการที่ไม่ถูกคัดเลือกไปรวมกับรายการที่ถูกคัดเลือกโดยตรง โดยมีหลักเกณฑ์ว่า รายการที่นำไปรวมด้วยนั้นจะต้องมีลักษณะใกล้เคียงกัน เช่น เครื่องในวัว ให้รวมกับ เนื้อวัว

(๓) รายการสินค้าและบริการที่บังคับให้ออก จะพิจารณาตามเงื่อนไขดังนี้

- มีแนวโน้มการบริโภคที่เพิ่มสูงขึ้นในอนาคต เช่น อาหารโทรัสส่ง (Delivery)
- เป็นสินค้าจำเป็นที่ครัวเรือนส่วนใหญ่บริโภคเป็นประจำ และอยู่ในความสนใจ

เช่น ผักชี มะนาว

หมวดอื่น ๆ ที่ไม่ใช่อาหารและเครื่องดื่มไม่มีแอลกอฮอล์

(๔) กระจายตามสัดส่วนค่าใช้จ่ายของรายการที่อยู่ในกลุ่มเดียวกัน เช่น น้ำหอม กระจายให้กลุ่มเครื่องสำอาง

(๕) รวมรายการสินค้าที่มีอัตราประโยชน์เดียวกัน และสามารถใช้ทดแทนกันได้ เช่น ยาหม่อง ให้รวมกับ ยาบรรเทาปวดกล้ามเนื้อ

(๖) รายการสินค้าและบริการที่บังคับให้ออก จะพิจารณาตามเงื่อนไขดังนี้

- มีแนวโน้มการอุปโภคบริโภคที่เพิ่มสูงขึ้นในอนาคต เช่น หน้ากากอนามัย ยาหอม
- เป็นสินค้าจำเป็นที่ครัวเรือนส่วนใหญ่บริโภคเป็นประจำ และอยู่ในความสนใจ

เช่น น้ำมันเชื้อเพลิง LPG

นอกจากนี้ ในทางปฏิบัติจะมีการพิจารณาด้วยว่า เมื่อรวมน้ำหนักของรายการสินค้าที่ไม่ถูกคัดเลือกเข้าไป จะต้องไม่ทำให้รายการสินค้าที่ถูกเพิ่มน้ำหนักมีน้ำหนักมากเกินไป เพราะอาจจะทำให้รายการสินค้านั้นมีความสำคัญมากเกินไปจนความเป็นจริง ส่งผลให้ความเคลื่อนไหวของราคาสินค้านั้น ๆ กระทบต่อความเปลี่ยนแปลงของดัชนีมากเกินไป

๗) รวมรายการสินค้าและบริการที่ถูกคัดเลือกตามข้อ ๔. ที่มีอัตราประโยชน์เดียวกัน และอาจมีปัญหาในการจัดเก็บราคา เช่น ปลาถัง ให้รวมกับ ปลาทุ

๘) กรณีที่หมวดย่อยมีจำนวนรายการสินค้าและบริการมาก และมีน้ำหนักของแต่ละรายการใกล้เคียงกัน จะพิจารณาตัดรายการออกโดยใช้เกณฑ์ร้อยละ ๕๐ (เรียงค่าใช้จ่ายในหมวดย่อยจากมากไปน้อย และคัดเลือกรายการสินค้าและบริการที่มีค่าใช้จ่าย รวมกันเป็นร้อยละ ๕๐ ของแต่ละหมวดย่อย (๕๐th percentile))

๙) ในกรณีที่รายการสินค้าและบริการที่ถูกคัดเลือกมีปรากฏเพียง ๑ ภาคจะพิจารณาตามเกณฑ์ ดังนี้

 <small>สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า Trade Policy and Strategy Office</small>	ระเบียบปฏิบัติงาน	เอกสาร ดศ.
	หน่วยงาน : กองดัชนีเศรษฐกิจการค้า (กลุ่มดัชนีราคาผู้บริโภค)	แก้ไขครั้งที่ ๗
	เรื่อง : กระบวนการจัดทำดัชนีราคาผู้บริโภค	หน้าที่

(๑) หากสัดส่วนค่าใช้จ่ายของรายการสินค้าและบริการดังกล่าวต่อค่าใช้จ่ายของหมวดย่อย มากกว่าร้อยละ ๕ และไม่มีอัตราประโยชน์ใกล้เคียงกับรายการอื่นภายในหมวดย่อยเดียวกัน ให้คงรายการไว้

(๒) หากสัดส่วนค่าใช้จ่ายของรายการสินค้าและบริการดังกล่าวต่อค่าใช้จ่ายของหมวดย่อย มากกว่าร้อยละ ๕ และมีอัตราประโยชน์ใกล้เคียงกับรายการอื่นภายในหมวดย่อยเดียวกัน ให้รวมกับรายการอื่นนั้น เช่น ปลาโอ ให้รวมกับ ปลาทุ

(๓) หากสัดส่วนค่าใช้จ่ายของรายการสินค้าและบริการดังกล่าวต่อค่าใช้จ่ายของหมวดย่อย น้อยกว่าร้อยละ ๕ ให้กระจายค่าใช้จ่าย ตามสัดส่วนของค่าใช้จ่ายในหมวดย่อย

๑๐) คำนวณน้ำหนักขั้นสุดท้าย ในแต่ละหมวดจะเหลือเฉพาะรายการสินค้าที่ถูกคัดเลือก และน้ำหนักสุดท้าย คือ น้ำหนักหรือค่าใช้จ่ายในรายการนั้นที่ได้จากการสำรวจ รวมกับน้ำหนักที่ได้เพิ่มมาจากข้อ ๕) ในกรณีกระจายน้ำหนักไปรวมกับรายการอื่นที่เกิดขึ้น ผลรวมของน้ำหนักจากทุกรายการสินค้า ในทุกหมวดจะต้องเท่ากับค่าใช้จ่ายรวมของผู้บริโภคที่ได้จากการสำรวจโครงสร้างรายการสินค้า และน้ำหนักที่คำนวณของแต่ละรายการสินค้าจะใช้ในการคำนวณดัชนีราคาผู้บริโภคต่อไป จนกว่าจะมีการเปลี่ยนปีฐานในการคำนวณดัชนีครั้งต่อไป

๖.๓.๓ การเชื่อมดัชนีราคาชุดเดิมกับชุดใหม่

ในการจัดทำดัชนีราคาผู้บริโภค เมื่อมีการปรับปรุงโครงสร้างและน้ำหนักดัชนีชุดใหม่ซึ่งแตกต่างจากโครงสร้างและน้ำหนักดัชนีชุดเดิม ขั้นตอนต่อไปคือจะต้องเชื่อมดัชนีชุดใหม่กับชุดเก่าเข้าด้วยกัน เพื่อคำนวณดัชนีขั้นตอนการเชื่อมดัชนีทั้ง ๒ ชุด มีดังนี้

๑. กำหนดจุดเชื่อมดัชนีว่าเป็นเดือนไหน จุดเชื่อมดัชนี คือ เดือนที่คำนวณดัชนีชุดเก่าเป็นเดือนสุดท้าย

๒. ปรับน้ำหนักดัชนีชุดใหม่จากปีฐาน (ปีที่สำรวจค่าใช้จ่ายผู้บริโภคล่าสุดซึ่งนำมาจัดทำโครงสร้างดัชนีชุดใหม่) มาเป็นน้ำหนักเดือนที่เป็นจุดเชื่อมดัชนี เพื่อให้น้ำหนักดัชนีใหม่สะท้อนการเปลี่ยนแปลงราคาล่าสุด วิธีการปรับน้ำหนักทำได้ ๓ วิธี คือ

- ปรับโดยใช้ราคาสินค้า คือ ใช้สัมพัทธ์ของราคาสินค้ารายการนั้นแต่ละเดือนคูณน้ำหนักรายการสินค้านั้นจากปีฐานไล่มาจนถึงจุดเชื่อม วิธีนี้จะดีที่สุดเพราะราคาสินค้าจะสะท้อนการเปลี่ยนแปลงของน้ำหนักได้ตรงความจริงที่สุด แต่มีข้อจำกัด คือ ในกรณีที่รายการสินค้าใหม่ ๆ ซึ่งไม่มีอยู่ในโครงสร้างดัชนีเดิม และไม่ได้มีการจัดเก็บราคาสินค้านั้นเตรียมไว้ จะปรับโดยวิธีนี้ไม่ได้

 <small>สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า Trade Policy and Strategy Office</small>	ระเบียบปฏิบัติงาน	เอกสาร ดศ.
	หน่วยงาน : กองดัชนีเศรษฐกิจการค้า (กลุ่มดัชนีราคาผู้บริโภค)	แก้ไขครั้งที่ ๗
	เรื่อง : กระบวนการจัดทำดัชนีราคาผู้บริโภค	หน้าที่

- ปรับโดยใช้ดัชนี คือใช้ดัชนีราคาหมวดย่อยที่ใกล้เคียงรายการสินค้าที่มากที่สุดมาเป็นตัวปรับ วิธีการนี้ทำได้สะดวก แต่อาจมีความคลาดเคลื่อนจากข้อเท็จจริงไปบ้าง มักจะใช้ในกรณีที่ไม่มีราคามาเป็นตัวปรับ

- ใช้สัดส่วน ณ ปีฐานเลย โดยไม่ปรับน้ำหนัก ใช้ในกรณีที่ไม่แน่ใจในราคา หรือไม่แน่ใจว่าดัชนีกลุ่มที่จะนำมาปรับน้ำหนักสะท้อนการเคลื่อนไหวของราคาที่เป็นไปของราคาสินค้าได้ดีหรือไม่

๓. สวมน้ำหนักรายการสินค้าของดัชนีชุดใหม่ที่ปรับแล้ว แทนน้ำหนักดัชนีชุดเก่า ณ จุดที่เชื่อม

๔. คำนวณดัชนีราคาฐานใหม่ ในเดือนที่ต่อจากจุดเชื่อมต่อ (ถ้ามีการปรับฐานตัวเลขดัชนีก็นำดัชนีที่ปรับฐานมาใช้แทนดัชนีเดือนก่อนหน้า แต่ถ้าไม่มีการปรับฐานตัวเลขดัชนีก็ใช้ตัวเลขดัชนีเดือนก่อนหน้ามาใช้คำนวณต่อเนื่องไปเลย)

ใช้ระยะเวลา ๑๐ วัน / ปี

๖.๔ การคัดเลือกรายการสินค้า

ในการจัดทำดัชนีราคาผู้บริโภค นอกจากความถูกต้องน่าเชื่อถือแล้ว สิ่งอื่นที่ควรคำนึงถึง คือ ความรวดเร็วทันต่อเวลา และความทันสมัย การจัดเก็บราคาสินค้าทุก ๆ ชนิดในแต่ละรายการ ทุกตรา ทุกขนาด จะทำให้ล่าช้ามาก และเสียค่าใช้จ่ายสูง ดังนั้น จึงจำเป็นต้องมีการคัดเลือกตัวอย่างในการจัดเก็บราคาสินค้า

จากผลการสำรวจค่าใช้จ่ายของครัวเรือนดัชนี และการคัดเลือกรายการสินค้า จะทำให้ทราบรายการสินค้าทุกรายการที่จะจัดเก็บราคา แต่ก่อนที่จะให้เจ้าหน้าที่ดำเนินการจัดเก็บราคานั้นจะต้องมีการกำหนดรายละเอียดลักษณะจำเพาะของสินค้าที่จะจัดเก็บราคาให้แน่ชัดเสียก่อนเนื่องจาก

(๑) สินค้าแต่ละรายการมีมากมายหลายประเภท เช่น น้ำมันพืช อาจจะมีน้ำมันพืชประเภทต่าง ๆ เช่น น้ำมันรำ น้ำมันปาล์ม น้ำมันถั่วเหลือง น้ำมันผสม เป็นต้น

(๒) สินค้าแต่ละประเภทมีหลายตรา เช่น น้ำมันปาล์ม มีหลายตรา เช่น มรกต แว หยก โอสิน เป็นต้น

(๓) สินค้าแต่ละประเภท มีหลายขนาด (ปริมาณ, น้ำหนัก) แตกต่างกันไป

(๔) สินค้าบางประเภทมีลักษณะจำเพาะเฉพาะแยกย่อยลงไปอีกมากมาย ขึ้นกับวัตถุดิบที่ใช้ สี กลิ่น คุณภาพ รุ่น หรือเทคโนโลยีที่เปลี่ยนไป

ตามวิธีการคำนวณดัชนีราคาแบบลาสแประ มีหลักเกณฑ์ว่า สินค้าที่จะเก็บราคาต้องเป็นสินค้าชนิด ขนาด ลักษณะและตราเดียวกัน เพื่อประโยชน์ในการเปรียบเทียบราคา ฉะนั้นจึงต้องมีการกำหนดลักษณะจำเพาะของสินค้าแต่ละรายการให้แน่ชัดเสียก่อน และจัดเก็บราคาสินค้านั้นตลอดไปจนกว่าจะมีการเปลี่ยนแปลง เช่น รายการสินค้านั้นไม่เป็นที่นิยมอีกต่อไป หรือสินค้านั้นขาดหายไปจากท้องตลาดหรือเลิกผลิต ก็จะมีการกำหนดลักษณะจำเพาะของรายการสินค้านั้น ๆ ใหม่

 <small>สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า Trade Policy and Strategy Office</small>	ระเบียบปฏิบัติงาน	เอกสาร ดศ.
	หน่วยงาน : กองดัชนีเศรษฐกิจการค้า (กลุ่มดัชนีราคาผู้บริโภค)	แก้ไขครั้งที่ ๗
	เรื่อง : กระบวนการจัดทำดัชนีราคาผู้บริโภค	หน้าที่

การเลือกหรือกำหนดลักษณะจำเพาะของสินค้า มีอยู่ ๒ วิธี คือ

วิธีที่ ๑ วิธีการกำหนดโดยการพิจารณา

การกำหนดลักษณะจำเพาะของสินค้า โดยเลือกสินค้าชนิด ขนาด ลักษณะและตราที่นิยมใช้อย่างแพร่หลายในท้องตลาด วิธีการนี้สะดวก ไม่ซับซ้อน สินค้าที่ถูกคัดเลือกโดยวิธีนี้จะเหมือนกันหรือใกล้เคียงกันทุกท้องที่

วิธีที่ ๒ การกำหนดโดยการสุ่มทางสถิติ

วิธีนี้ใช้หลักสถิติในการเลือกสินค้า โดยมีหลักว่าสินค้าแต่ละชนิดในรายการสินค้านั้นๆ มีโอกาสที่จะถูกเลือกเป็นตัวแทน แต่ด้วยความน่าจะเป็นที่ไม่เท่ากัน ขึ้นกับปริมาณยอดขายของสินค้าแต่ละชนิดในท้องตลาด วิธีการนี้มีความซับซ้อนกว่าแต่ไม่มีความเอนเอียงในการเลือก และสามารถวัดความคลาดเคลื่อนในการวัดราคาได้

การเลือกโดยวิธีนี้ลักษณะจำเพาะของสินค้าในรายการเดียวกันอาจจะไม่เหมือนกันในแต่ละท้องที่ ขึ้นกับผลการสุ่ม แต่มีข้อดี คือ

(๑) ขจัดปัญหาสินค้าขาดหาย เพราะแน่ใจได้ว่า สินค้าที่ถูกเลือกมีจำหน่ายในท้องที่นั้นอย่างแน่นอน

(๒) ทำให้ดัชนีราคาผู้บริโภควัดระดับราคาสินค้าโดยทั่วไปได้ดีขึ้น เพราะในกรณีที่กำหนดสินค้าโดยวิธีพิจารณา ถ้าสินค้านั้นมีการเคลื่อนไหวของราคาน้อย ก็จะทำให้ดัชนีราคาเคลื่อนไหวน้อย ในทางตรงกันข้าม ถ้าสินค้านั้นมีการเปลี่ยนแปลงราคามาก จะทำให้ดัชนีราคาเคลื่อนไหวมากตามไปด้วย แต่ในการเลือกโดยการสุ่มทางสถิติจะทำให้ได้สินค้าหลากหลาย ซึ่งจะสะท้อนความเป็นจริงในการเคลื่อนไหวของราคาสินค้าในรายการนั้นได้ดีกว่า

(๓) สามารถวัดประเมินผลความผิดพลาดในการจัดเก็บราคาสินค้าที่เกิดขึ้นได้

ใช้ระยะเวลา ๒๐ วัน / ครั้ง / เมื่อมีการปรับปรุง

๖.๕ ศึกษา วิเคราะห์แหล่งจัดเก็บราคาสินค้าขายปลีก/บริการ

การเลือกพื้นที่และแหล่งจัดเก็บสินค้านับได้ว่าเป็นขั้นตอนหนึ่งที่มีความสำคัญในการจัดทำดัชนีราคาผู้บริโภค พื้นที่และแหล่งจัดเก็บราคาสินค้าที่ดี จะสะท้อนราคาสินค้าและบริการที่ครัวเรือนดัชนีใช้จ่ายในการซื้อสินค้าได้เป็นอย่างดี

ในทางปฏิบัติกองสารสนเทศและดัชนีเศรษฐกิจการค้า มีหลักเกณฑ์ในการคัดเลือกจังหวัดเพื่อเป็นตัวแทน ดังนี้

(๑) เป็นจังหวัดที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจการค้าของประเทศ หรือของภาคนั้น เช่น จังหวัดท่องเที่ยว จังหวัดที่มีการค้าชายแดน จังหวัดที่เป็นแหล่งผลิตการเกษตรบางอย่างที่สำคัญ เป็นต้น

 <small>สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า</small> <small>Trade Policy and Strategy Office</small>	ระเบียบปฏิบัติงาน	เอกสาร ดศ.
	หน่วยงาน : กองดัชนีเศรษฐกิจการค้า (กลุ่มดัชนีราคาผู้บริโภค)	แก้ไขครั้งที่ ๗
	เรื่อง : กระบวนการจัดทำดัชนีราคาผู้บริโภค	หน้าที่

(๒) เลือกจังหวัดขนาดเล็กที่ไม่อยู่ในเกณฑ์ข้อ ๑ มาบางจังหวัดเพื่อเป็นจังหวัดตัวอย่างด้วย แต่ต้องเป็นจังหวัดที่มีแหล่งค้าขายซึ่งประชาชนมาจับจ่ายใช้สอย นอกเหนือจากการบริโภคสินค้าที่ผลิตเองในครัวเรือนหรือท้องถิ่น

(๓) คำนึงถึงการกระจายจังหวัดตัวอย่างทั่วภูมิภาคและประเทศ

(๔) คำนึงถึงงบประมาณและกำลังคนที่มี

(๕) จังหวัดที่ใช้คำนวณดัชนีราคาผู้บริโภคปีฐาน ๒๕๖๒ มีทั้งสิ้น ๕๒ จังหวัด ได้แก่

- กรุงเทพมหานครและปริมณฑล (๔ จังหวัด) ได้แก่ กรุงเทพมหานคร นนทบุรี ปทุมธานี และสมุทรปราการ

- ภาคกลาง (๑๕ จังหวัด) ได้แก่ พระนครศรีอยุธยา ลพบุรี สิงห์บุรี ชลบุรี ระยอง จันทบุรี ปราจีนบุรี ราชบุรี สุพรรณบุรี เพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ ฉะเชิงเทรา นครปฐม สระแก้ว และกาญจนบุรี

- ภาคเหนือ (๑๑ จังหวัด) นครสวรรค์ ตาก แพร่ เชียงใหม่ เชียงราย อุตรดิตถ์ พิษณุโลก เพชรบูรณ์ น่าน พะเยา และลำปาง

- ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (๑๓ จังหวัด) นครราชสีมา ขอนแก่น สุรินทร์ อุบลราชธานี หนองคาย ศรีสะเกษ มุกดาหาร อุรธานี ร้อยเอ็ด นครพนม เลย กาฬสินธุ์ และบึงกาฬ

- ภาคใต้ (๙ จังหวัด) ได้แก่ สุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช ตรัง สงขลา ยะลา ภูเก็ต กระบี่ นราธิวาส และระนอง

ใช้ระยะเวลา ๕ วัน / ครั้ง / เมื่อมีการปรับปรุง

๖.๖ สํารวจ คัดเลือกตัวแทนแหล่งจัดเก็บ ร้านค้าขายปลีก / บริการ และตัวอย่างสินค้า

ในการกำหนดแหล่งจัดเก็บราคาสินค้าและบริการนั้น ในบางประเทศที่มีการพัฒนาการจัดทำดัชนีราคาอย่างมาก จะมีการสำรวจร้านค้าและแหล่งขายสินค้าที่ครัวเรือนนิยมไปจับจ่ายใช้สอย (Outlet Survey) เพื่อเป็นข้อมูลให้ทราบว่า สินค้าและบริการต่างๆที่บริโภคนั้น

ครัวเรือนดัชนีนิยมไปซื้อมาใช้จากแหล่งใด เพื่อนำมากำหนดแหล่งจัดเก็บราคา พร้อมกันนี้อาจจะมีการหมุนเวียนแหล่งจัดเก็บราคาเป็นระยะ ๆ เพื่อให้การจัดเก็บราคาเป็นไปอย่างทั่วถึงและทันสมัยด้วย

สำหรับในประเทศไทยยังไม่มี การสำรวจร้านค้าหรือแหล่งขายสินค้า เนื่องจากข้อจำกัดด้านงบประมาณและกำลังคน จึงได้วางกฎเกณฑ์ในการเลือกตลาดเพื่อจัดเก็บราคา ดังนี้

(๑) เป็นร้านค้าประจำเพื่อสะดวกแก่การที่เจ้าหน้าที่จัดเก็บราคาจะสามารถจัดเก็บราคาได้ตลอดไป หรือถ้าเป็นแผงลอยต้องเป็นแผงที่ขายเป็นประจำ

(๒) เป็นร้านค้าที่มีสินค้าจำหน่ายจำนวนมากและหลายชนิดที่ครัวเรือนดัชนีใช้บริโภค

 <small>สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า Trade Policy and Strategy Office</small>	ระเบียบปฏิบัติงาน	เอกสาร ดศ.
	หน่วยงาน : กองดัชนีเศรษฐกิจการค้า (กลุ่มดัชนีราคาผู้บริโภค)	แก้ไขครั้งที่ ๗
	เรื่อง : กระบวนการจัดทำดัชนีราคาผู้บริโภค	หน้าที่

(๓) เป็นตลาดที่ผู้บริโภคเดินทางมาซื้อสินค้าได้สะดวก

(๔) เป็นตลาดที่เป็นแหล่งจำหน่ายของผู้บริโภคทั่วไป ไม่ใช่เฉพาะสำหรับผู้บริโภคกลุ่มที่มีรายได้สูงมากหรือต่ำมากเพียงเฉพาะกลุ่มเดียว

(๕) สำหรับในเขตกรุงเทพมหานคร จะพยายามหาตลาดให้กระจายครอบคลุมพื้นที่มากที่สุด เนื่องจากกรุงเทพมหานครมีพื้นที่กว้างใหญ่ และประชาชนอาศัยอยู่ เป็นจำนวนมาก

(๖) สำหรับในภูมิภาคจะเลือกตลาดที่ตั้งอยู่ในอำเภอเมือง

หลักเกณฑ์ในการเลือกร้านค้าเพื่อจัดเก็บราคา มีดังนี้

(๑) เป็นร้านค้าประจำ เพื่อสะดวกแก่การที่เจ้าหน้าที่จัดเก็บราคาจะสามารถจัดเก็บราคาได้ตลอดไป หรือถ้าเป็นแผงลอยต้องเป็นแผงที่ขายเป็นประจำ

(๒) เป็นร้านค้าที่สินค้าจำหน่ายจำนวนมากและหลายชนิดที่ครอบคลุมครัวดัชนีใช้บริโภค

(๓) เป็นร้านค้าที่อยู่ในย่านชุมชน เดินทางไป – มาสะดวก

(๔) เป็นร้านค้าที่ผู้บริโภคส่วนใหญ่นิยมมาซื้อสินค้า

(๕) เป็นร้านค้าที่ให้ความร่วมมืออย่างดีแก่เจ้าหน้าที่ในการสอบถามข้อมูลและจัดเก็บราคา

(๖) ในแต่ละพื้นที่ จะกำหนดให้เลือกร้านค้าเพื่อจัดเก็บราคาอย่างน้อย ๓ ร้านค้า

ใช้ระยะเวลา ๒๐ วัน/ครั้ง เมื่อมีการปรับปรุง

๖.๗ จัดเก็บ/บันทึกราคา

นักวิชาการพาณิชย์ เจ้าพนักงานการพาณิชย์ เจ้าพนักงานสถิติ และเจ้าหน้าที่เก็บราคา เป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่ในการจัดเก็บราคาสินค้า เจ้าหน้าที่จะมีแบบฟอร์มที่กำหนดรายการสินค้าและลักษณะจำเพาะ เพื่อให้เจ้าหน้าที่จดบันทึกข้อมูลราคา เจ้าหน้าที่ทุกคนจะได้รับการฝึกอบรมและมีการตรวจสอบจากเจ้าหน้าที่กำกับดูแลในเรื่องการจัดทำดัชนีราคาเป็นระยะ ๆ เพื่อให้แน่ใจว่าข้อมูลราคาที่นำมาทำดัชนีนั้นถูกต้อง และรวดเร็วทันเวลา

หลักเกณฑ์ในการจัดเก็บราคาสินค้า มีดังนี้

๑. เป็นราคาที่ซื้อขายกันโดยปกติ ไม่ใช่ราคาที่ลดให้เป็นกรณีพิเศษ หรือการต่อรองเป็นพิเศษหรือราคาขายเลหลังหรือราคาที่ยาขลดเป็นพิเศษ เช่น ลดราคานาทีทอง เนื่องจากเป็นวันเกิดหรือวันพิเศษของร้าน

๒. เป็นราคาที่ซื้อขายในปริมาณที่พอสมควรกับการใช้บริโภคในครัวเรือน ไม่ใช่ราคาที่ซื้อขายกันในปริมาณมาก ๆ

๓. เป็นราคาที่ซื้อขายกันจริงๆ ซึ่งผู้บริโภคสามารถซื้อได้และผู้ขายก็สามารถจะขายได้ ถึงแม้ผู้ขายยังไม่ได้ขายแต่พร้อมที่จะขายได้ตามราคานั้น ๆ ถ้ามีการซื้อขายกันจริงๆ

๔. เป็นราคาที่ซื้อขายกันด้วยเงินสด ไม่ใช่เงินเชื่อหรือเงินผ่อน

 <small>สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า</small> <small>Trade Policy and Strategy Office</small>	ระเบียบปฏิบัติงาน	เอกสาร ดศ.
	หน่วยงาน : กองดัชนีเศรษฐกิจการค้า (กลุ่มดัชนีราคาผู้บริโภค)	แก้ไขครั้งที่ ๗
	เรื่อง : กระบวนการจัดทำดัชนีราคาผู้บริโภค	หน้าที่

๕. เป็นราคาขายสำหรับสินค้านั้นโดยเฉพาะ ไม่รวมส่วนประกอบอย่างอื่นที่แถมให้เป็นพิเศษ รวมถึงค่าบริการ ค่าขนส่ง หรือบรรจุหีบห่อ

๖. เป็นราคาที่ซื้อขายกันในเวลาปัจจุบัน ไม่ใช่ราคาย้อนหลังหรือราคาซื้อขายล่วงหน้า

๗. ไม่ใช่ราคาที่ลดให้เป็นพิเศษสำหรับสมาชิก

๘. การเก็บราคาควรจัดเก็บตามระยะเวลาที่กำหนด เช่น สินค้าที่มีการเปลี่ยนแปลง

๙. ราคาสินค้าที่มีการเปลี่ยนแปลงบ่อย จะให้มีการจัดเก็บราคาเป็นรายสัปดาห์ ทุก ๆ สัปดาห์ ส่วนสินค้าทั่ว ๆ ไปก็จะจัดเก็บราคาเป็นรายเดือน

๑๐. ควรพิจารณาคุณภาพของสินค้าว่าตรงตามลักษณะจำเพาะที่ตั้งไว้หรือไม่ เพราะอาจจะมีผลอย่างมากต่อราคา เช่น สินค้าที่มีตำหนิจะมีราคาต่ำกว่าปกติ

๑๑. ช่วงเวลาที่จัดเก็บควรเป็นช่วงเดียวกัน มิฉะนั้นอาจจะมีผลต่อราคาได้ เช่น ราคาผักในช่วงเช้าจะแตกต่างจากราคาผักในช่วงเย็น เป็นต้น ในปัจจุบันกองสารสนเทศและดัชนีเศรษฐกิจการค้าจะแบ่งสินค้าเป็นกลุ่มๆ โดยสินค้าที่มีการเปลี่ยนแปลงราคาในช่วงระหว่างเดือนมาก การเก็บราคาจะมีความถี่มากขึ้น สินค้าที่มีการเปลี่ยนแปลงราคาในช่วงระหว่างเดือนน้อยก็จะมีความถี่ในการเก็บราคาน้อยลง ดังนี้

- เก็บราคารายวัน น้ำมันเชื้อเพลิง และแก๊สเติมรถยนต์
- เก็บราคารายสัปดาห์ อาหารสด
- เก็บราคารายเดือน สินค้าอื่นๆนอกจาก น้ำมันเชื้อเพลิงและอาหารสด
- เก็บราคาเฉพาะเป็นพิเศษ ค่าเช่าบ้าน โดยจะแบ่งเป็นกลุ่มๆ แต่ละกลุ่มจะเก็บราคาทุก ๖ เดือน ในแต่ละเดือนจะเก็บราคาเช่าบ้านในกลุ่มที่แตกต่างกัน

ในการจัดเก็บราคา บันทึกราคา เจ้าหน้าที่ทุกคนต้องได้รับการอบรม ฝึกฝน ชำนาญงาน มีปฏิภาณไหวพริบ สามารถจัดเก็บได้ตรงตามคุณลักษณะเฉพาะที่กำหนดไว้ และสามารถบันทึกราคาได้อย่างถูกต้อง โดยจัดเก็บราคาในแหล่งร้านค้าเดิมตามที่ระบุไว้ในแผนที่ร้านค้า และบันทึกข้อมูลราคาพร้อมทั้งจัดส่งราคาตามตารางปฏิทินการปฏิบัติงานที่กำหนดในแต่ละเดือน

ใช้ระยะเวลา ๑๖ วัน / เดือน

๖.๘ ตรวจสอบราคา

ก่อนการประมวลผลราคา นักวิชาการพาณิชย์ เจ้าพนักงานการพาณิชย์ และเจ้าพนักงานสถิติ ต้องตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลราคา ซึ่งต้องใช้ความละเอียดรอบคอบ รอบรู้ และจำเป็นต้องติดตามสถานการณ์ราคาสินค้าอย่างใกล้ชิด และยังต้องสั่งสมประสบการณ์และความเชี่ยวชาญในการตรวจสอบข้อมูลราคารวมทั้งต้องมีความชำนาญการใช้โปรแกรมตรวจสอบราคาตามเทคนิคสถิติ ซึ่งเป็นขั้นตอนที่นักวิชาการพาณิชย์ และนักสถิติ ใช้ระยะเวลาในการตรวจสอบข้อมูลราคาสินค้าขายปลีก/บริการ จำนวน ๑๐ วัน / เดือน (ปฏิบัติงานเหลื่อมวันกับขั้นตอนการจัดเก็บราคา ๘ วันโดยการตรวจสอบข้อมูลกับเจ้าหน้าที่เก็บราคาและเจ้าของร้านค้า)

 <small>สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า Trade Policy and Strategy Office</small>	ระเบียบปฏิบัติงาน	เอกสาร ดศ.
	หน่วยงาน : กองดัชนีเศรษฐกิจการค้า (กลุ่มดัชนีราคาผู้บริโภค)	แก้ไขครั้งที่ ๗
	เรื่อง : กระบวนการจัดทำดัชนีราคาผู้บริโภค	หน้าที่

๖.๙ ประมวลผลดัชนี

การคำนวณดัชนีราคาผู้บริโภค คือ การคำนวณเปรียบเทียบค่าใช้จ่ายในการซื้อสินค้าและบริการ (ในตะกร้าสินค้าที่กำหนด) ตามราคาสินค้าของเดือนปัจจุบัน (เดือนที่คำนวณดัชนี) กับค่าใช้จ่ายในการซื้อสินค้าและบริการ (ในตะกร้าสินค้านั้น) ณ ปีฐาน

สูตรที่ใช้คำนวณดัชนีราคาผู้บริโภคของกองสารสนเทศและดัชนีเศรษฐกิจในปัจจุบันใช้สูตรของ ลาสเปร์ (Laspeyres Formula) ซึ่งได้ดัดแปลงเพื่อให้เหมาะสำหรับการคำนวณวัดความเคลื่อนไหวของราคาสินค้า เมื่อเปรียบเทียบกับระยะเวลาที่กำหนดไว้ และสามารถแก้ไขปัญหาเรื่องการเชื่อมต่อของราคา เนื่องจากการเปลี่ยนสินค้าเนื่องจากสินค้าขาดหายไป การเปลี่ยนแปลงลักษณะคุณภาพจำเพาะใหม่ การเพิ่มรายการคำนวณหรือตัดรายการคำนวณ สูตรที่ใช้คำนวณนี้เรียกว่า Modified Laspeyres Formula

$$I_t = \left[\frac{\sum \frac{P_t}{P_{t-1}} \times P_{t-1} \times Q_0}{\sum P_{t-1} \times Q_0} \right] \times 1_{t-1}$$

- I_t = ดัชนีราคา ณ เวลา t (ปัจจุบัน)
- I_{t-1} = ดัชนีราคา ณ เดือนที่ผ่านมา (t-1)
- P_t = ราคาสินค้า ณ เวลา t (ปัจจุบัน)
- P_{t-1} = ราคาสินค้า ณ เดือนที่ผ่านมา (t-1)
- Q_0 = ค่าใช้จ่ายหรือน้ำหนักแต่ละรายการ ณ ปีฐาน

การคำนวณดัชนีราคาของประเทศ

ในการคำนวณดัชนีราคาตัวรวมของประเทศสามารถทำได้ ๒ ทาง คือ

๑. คำนวณจากราคาสินค้า

การคำนวณโดยวิธีนี้ในแต่ละรายการสินค้า จะใช้ราคาเฉลี่ยของประเทศ ซึ่งอาจจะเป็นราคาเฉลี่ยแบบธรรมดาที่ไม่มีน้ำหนัก หรือราคาเฉลี่ยที่ถ่วงน้ำหนักจากค่าใช้จ่ายของครัวเรือนดัชนีในแต่ละพื้นที่ก็ได้

ในการคำนวณโดยใช้ราคา ถ้าในแต่ละภูมิภาคมีความแตกต่างกันในการบริโภคสินค้าจะทำให้รายการสินค้าในแต่ละภูมิภาคต่างกัน ราคาสินค้าเฉลี่ยของบางรายการสินค้าอาจจะไม่ครอบคลุมทั้งประเทศ

 <small>สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า Trade Policy and Strategy Office</small>	ระเบียบปฏิบัติงาน	เอกสาร ดศ.
	หน่วยงาน : กองดัชนีเศรษฐกิจการค้า (กลุ่มดัชนีราคาผู้บริโภค)	แก้ไขครั้งที่ ๗
	เรื่อง : กระบวนการจัดทำดัชนีราคาผู้บริโภค	หน้าที่

๒. คำนวณจากน้ำหนักค่าใช้จ่ายของหมวดย่อยรายการสินค้า

การคำนวณโดยวิธีนี้จะนำน้ำหนักค่าใช้จ่ายของหมวดย่อยรายการสินค้ามาถ่วงน้ำหนัก โดยไม่ต้องคำนึงว่ารายการสินค้าในแต่ละหมวดย่อยในแต่ละภาคจะเหมือนกันหรือไม่ น้ำหนักที่ถ่วงนี้ใช้จำนวนประชากรในครัวเรือนดัชนีของแต่ละภูมิภาคมาเป็นตัวถ่วง

ในกรณีของประเทศไทยดัชนีราคาตัวรวมของประเทศจะคำนวณจากน้ำหนักของกลุ่มสินค้าหรือหมวดย่อยของแต่ละภูมิภาคโดยแบ่งเป็น

- กรุงเทพมหานครและปริมณฑล
- ภาคกลาง
- ภาคใต้
- ภาคเหนือ
- ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (อีสาน)

นักวิชาการพาณิชย์ ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปประมวลผลราคาออกมาเป็นดัชนีในรูปร้อยละ โดยผ่านการตรวจสอบดัชนีราคาจากหัวหน้ากลุ่มงานอีกครั้ง ใช้ระยะเวลา ๒ วัน /เดือน

๖.๑๐ วิเคราะห์ดัชนีราคาและจัดทำรายงาน

การวิเคราะห์ดัชนีราคา นักวิชาการพาณิชย์มีหน้าที่ตรวจสอบ วิเคราะห์ดัชนีราคา รายงานการเคลื่อนไหวของดัชนีราคาผู้บริโภคของประเทศ และภูมิภาค ในแต่ละหมวด พิจารณาสาเหตุสินค้าที่มีความเคลื่อนไหวสินค้ารายการใดส่งผลกระทบต่อให้ดัชนีขึ้นหรือลง ซึ่งต้องติดตามสถานการณ์ราคาสินค้าทั้งในประเทศและต่างประเทศ จำเป็นต้องมีความรอบรู้ และการติดตามสถานการณ์ราคาสินค้าอย่างใกล้ชิดเพื่อนำมาวิเคราะห์สาเหตุสำคัญของการเปลี่ยนแปลงราคาได้อย่างถูกต้อง

การจัดทำรายงาน นักวิชาการพาณิชย์ เจ้าหน้าที่งานการพาณิชย์ เจ้าหน้าที่งานสถิติ และลูกจ้างเหมาบริการ นำเสนอรายงานการวิเคราะห์ดัชนีราคา รวมทั้งนำเสนอในรูปกราฟ ตาราง และทำเอกสารนำเสนอต่อรัฐมนตรี ผู้บริหารระดับสูงในกระทรวง และหน่วยราชการต่างๆ

การวิเคราะห์ดัชนีราคาและจัดทำเอกสารเผยแพร่ ใช้ระยะเวลา ๗ วัน/เดือน(ปฏิบัติงานเหลื่อมกับขั้นตอนตรวจสอบราคาสินค้า ๒ วัน)

 <small>สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า Trade Policy and Strategy Office</small>	ระเบียบปฏิบัติงาน	เอกสาร ดศ.
	หน่วยงาน : กองดัชนีเศรษฐกิจการค้า (กลุ่มดัชนีราคาผู้บริโภค)	แก้ไขครั้งที่ ๗
	เรื่อง : กระบวนการจัดทำดัชนีราคาผู้บริโภค	หน้าที่

๖.๑๑ เผยแพร่และให้บริการ

เจ้าหน้าที่ทุกคน มีหน้าที่บริการและเผยแพร่ดัชนีแต่ละชุดโดยมีตารางปฏิทินกำหนดเวลาเผยแพร่รายงานข่าวดัชนีที่ชัดเจน คือ เผยแพร่ทุกวันที่ ๕ ของเดือน ทั้งนี้ หากตรงกับวันหยุด ให้เลื่อนไปวันทำการถัดไป หรือวันทำการก่อนหน้า โดยต้องไม่เกินวันที่ ๗ ของเดือน ผ่านช่องทางบริการเว็บไซต์ของกองสารสนเทศ และดัชนีเศรษฐกิจการค้า www.price.moc.go.th โดยนักวิชาการพาณิชย์จะนำข้อมูลดัชนีราคาขึ้นเผยแพร่บนเว็บไซต์พร้อมทั้งให้ผู้ให้บริการสามารถดาวน์โหลดข้อมูลข่าวดัชนีราคาเป็น Word และข้อมูลดัชนีราคาเป็น Excel ได้

นอกจากนี้มีการจัดส่งรายงานข่าวดัชนีไปยังกลุ่มผู้ใช้ข้อมูลและลูกค้าผ่านทางจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ ไปรษณีย์ ระบบโทรศัพท์อัตโนมัติ เอกสารและแผ่นพับ

- การเผยแพร่ข้อมูลดัชนีราคาผู้บริโภคตรงตามกำหนดเวลาปฏิทินแถลงข่าวที่ประกาศไว้ ใช้ระยะเวลาดำเนินการ ๑ วัน /เดือน
- การให้บริการข้อมูลดัชนีราคา มีการให้บริการตลอดทั้งเดือน

๗. เอกสารอ้างอิง

- ๑) กรมการสนเทศ กระทรวงเศรษฐกิจ ดัชนีราคาผู้บริโภคสำหรับพระนคร ธนบุรี
- ๒) กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ กระทรวงพาณิชย์ ดัชนีราคาของประเทศไทยครึ่งศตวรรษของการพัฒนา
- ๓) นายประโยชน์ เพ็ญสุต กองดัชนีเศรษฐกิจการค้า กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ ดัชนีราคาผู้บริโภค (ธันวาคม ๒๕๓๘)
- ๔) Crawford, Allan, “Measurement Biases in the Canadian CPI: A Summary of Evidence”, Bank of Canada Review, Summer ๑๙๙๓
- ๕) Organization for Economic Co-operation and Development, Sources and Methods Consumer Price Indices
- ๖) U.S. Department of Labor, Bureau of Labor Statistics, BLS The Handbook of Methods: The Consumer Price Index

๘. แบบฟอร์มที่ใช้

- ๑) แบบสำรวจข้อมูลราคาขายปลีก ชุด อ.
- ๒) แบบสำรวจข้อมูลราคาขายปลีก ชุด น.
- ๓) แบบสำรวจข้อมูลราคาขายปลีก ชุด บ.
- ๔) แบบสำรวจข้อมูลราคาขายปลีก ชุด บ. ๑
- ๕) แบบสำรวจข้อมูลราคาขายปลีกน้ำมันเชื้อเพลิง
- ๖) ปฏิทินการปฏิบัติงานจัดเก็บข้อมูลราคา
- ๗) แผนที่ร้านค้าขายปลีก / บริการ / บ้านเช่า

 <small>สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า Trade Policy and Strategy Office</small>	ระเบียบปฏิบัติงาน	เอกสาร ดศ.
	หน่วยงาน : กองดัชนีเศรษฐกิจการค้า (กลุ่มดัชนีราคาผู้บริโภค)	แก้ไขครั้งที่ ๗
	เรื่อง : กระบวนการจัดทำดัชนีราคาผู้บริโภค	หน้าที่

๙. เอกสารบันทึก

ชื่อเอกสาร	ผู้รับผิดชอบ	สถานที่จัดเก็บ	ระยะเวลา	วิธีการจัดเก็บ
ปฏิทินการจัดเก็บราคา	นักวิชาการพาณิชย์	ตู้เอกสารส่วนกลางกลุ่มดัชนี ราคาผู้บริโภค	๑ ปี	เรียงตาม ปี พ.ศ.
รายงานข่าวดัชนีราคา ผู้บริโภครายเดือน	นักวิชาการพาณิชย์	๑. ตู้เอกสารส่วนกลางกลุ่มดัชนี ราคาผู้บริโภค ๒. เครื่องคอมพิวเตอร์	๑ ปี	เรียงตาม ปี พ.ศ.
แบบสำรวจราคา	<ul style="list-style-type: none"> - นักวิชาการพาณิชย์ - เจ้าพนักงานการพาณิชย์ - เจ้าพนักงานสถิติ - ลูกจ้างเหมาบริการ 	เจ้าหน้าที่จัดเก็บข้อมูลแต่ละ พื้นที่	๑ ปี	เรียงตามรหัส เจ้าหน้าที่